

Załącznik 2. Zestawienie uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych wraz z podjętym rozstrzygnięciem

lp	Zgłaszający uwagę	Część Prognozy/ Program, której dotyczy uwaga/wniosek	Zapis w Prognozie/Programie, którego dotyczy uwaga/wniosek	Treść uwagi/wniosku lub proponowany zapis	Uzasadnienie uwagi/wniosku lub proponowanego zapisu	Odpowiedź na uwagę/wniosek
1	Sergey Zuyonok zuyonak51@gmail.com Organizacja BirdLife Białoruś (APB)	W odniesieniu do całego dokumentu. Sekcje i strony są wymienione poniżej.	.	Zaproponowano, aby specjalista ds. środowiska organizacji „BirdLife Belarus” zgłosił uwagi.	<p>1. W odniesieniu do całego dokumentu. Mimo ogólnego charakteru dokumentu, można zauważyć, że dane faktyczne i analizy dotyczące terytorium Polski wydają się najbardziej kompletne. Być może wynika to z faktu, że wśród autorów dokumentu przeważają polscy naukowcy. W momencie przygotowywania Programu czynnik ten był jeszcze nieobecny, ale teraz należy wziąć pod uwagę politykę zagraniczną Białorusi i stosunki z państwami sąsiednimi, w tym z UE. Może to znacząco wpłynąć na realizację Programu.</p> <p>2. s. 12. Raport środowiskowy. „Największe negatywne oddziaływania Programu na środowisko mogą wynikać z realizacji projektów związanych z budową ujęć wody,</p>	<p>1. Rzeczywiście jednym z problemów było uzyskanie równorzędnych materiałów, pomimo, że w opracowaniu udział brali eksperci z Białorusi i Ukrainy. Wynika to z różnych systemów ochrony i monitoringu środowiska. W Raporcie zwrócono uwagę na problem nierównoważności danych. Sprawy polityki nie należą do zakresu Prognozy.</p> <p>2. Analiza oddziaływań indywidualnych projektów, a szczególnie mogących znacząco oddziaływać na środowisko będzie wykonana na etapie przygotowywania inwestycji.</p> <p>3. Nieporozumienie z powodu nieścisłości tłumaczenia. Chodzi o to, że Program ma ograniczony zakres</p>

				<p>wodociągów, kanalizacji i oczyszczalni. Projekty te mogą mieć największy wpływ na bioróżnorodność, faunę, florę, a także integralność chronionych obszarów przyrodniczych. Jednak z drugiej strony działania te przyczynią się do rozwoju regionu i odpowiedniej poprawy warunków życia ludności.” Należy pamiętać, że w wielu przypadkach negatywne konsekwencje mogą znacznie przewyższyć potencjalne korzyści dla ludności. Dlatego konieczne jest przeprowadzenie dokładnej analizy porównawczej dla każdego indywidualnego projektu.</p> <p>3.strona 15. Proponowane metody oceny rezultatów realizacji programu. „Ponadto należy zauważyć, że ma ograniczony wpływ na rozwiązywanie właśnie problemów środowiskowych ze względu na charakter finansowania”. Czemu? Ochrona przyrody jest jednym z najważniejszych aspektów zrównoważonego rozwoju społeczeństwa.</p> <p>4.strona 16. Proponowane kryteria środowiskowe oceny</p>	<p>i wszystkich problemów ochrony środowiska nie może rozwiązać. Błędne tłumaczenie poprawiono.</p> <p>4. Propozycja monitoringu realizacji Programu zawarta jest w rozdziale 7.</p> <p>5. Dodano informację o rezerwatach Zvanets i Sporovsky.</p> <p>6. Uzupełniono zapis.</p> <p>7. Uzupełniono zapis.</p> <p>8. Uzupełniono zapis.</p> <p>9. W rozdziale 5.4.1.4. (wersji polskiej) nie występują błędy, które wnosi Autor uwagi. Dokument zawiera nazwę dzięcioła zielonosiwy (<i>Picus canus</i>), nazwa trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>) jest nazwą właściwą. Gatunki orłów wymienione w dokumencie to orzeł przedni (<i>Aquila chrysaetos</i>) oraz orzeł bielik (<i>Haliaeetus albicilla</i>). Wszystkie nazwy gatunkowe ptaków są zgodne z obowiązująca w Polsce Listą Komisji Faunistycznej Sekcji</p>
--	--	--	--	---	---

				<p>projektów proponowanych do realizacji.</p> <p>„Spełnienie kryteriów powinno gwarantować, że projekty realizowane w ramach Programu są przyjazne dla środowiska, nastawione na minimalizację negatywnego wpływu na środowisko i zdrowie ludzi lub bezpośrednio korzystne dla środowiska”.</p> <p>Dobrze byłoby choćby ogólnie wspomnieć o mechanizmach monitorowania przestrzegania tych kryteriów, a także o odpowiedzialności za ich naruszenie.</p> <p>5.strona 47. Białoruś.</p> <p>„Park Narodowy Prypeć o powierzchni 880 km², położony w obwodzie homelskim, jest jednym z najpopularniejszych miejsc turystycznych na Białorusi. Ma międzynarodowy status kluczowego obszaru ptasiego”.</p> <p>Oprócz tego ten sam status mają Park Narodowy „Puszcza Białowieska” i Poleski Rezerwat Promieniowania Ekologicznego. W tym miejscu warto wspomnieć również o rezerwatach Zvanets i Sporovsky, gdzie gniazduje prawie połowa światowej populacji zagrożonego na całym</p>	<p>Ornitologicznej Polskiego Towarzystwa Zoologicznego. Tłumaczenia na język rosyjski i ukraiński zostaną zweryfikowane w oparciu o nazwy łącińskie.</p>
--	--	--	--	--	--

					<p>świecie gatunku ptaków - wodniczki.</p> <p>6.strona 59. Zasoby wodne. „Odptyw rzeczny zwiększy się w miesiącach zimowych w wyniku wzrostu roztopów i zwiększonego topnienia śniegu. Latem odptyw może się zmniejszyć ze względu na zmniejszenie ilości opadów i zwiększonej ewapotranspiracji w wyniku wyższych temperatur, zwłaszcza w cieplejszych regionach południowych.” Tutaj możemy dodać, że oprócz tego zmniejszą się również poziomy powodzi wiosennych. W sumie będzie to miało niezwykle negatywne konsekwencje dla unikalnych ekosystemów półwodnych.</p> <p>7.strona 93. 5.2. Analiza i ocena stanu środowiska... „Polska ma najwyższy udział obszarów chronionych w całym obszarze Programu, stanowiąc około 75%, podczas gdy w regionach Ukrainy i Białorusi jest znacznie niższy i nie przekracza 15% (na Ukrainie – od 8 do 12%, na Białorusi – od 7 do 15%)” . Można dodać, że mimo niewielkich rozmiarów niektóre</p>	
--	--	--	--	--	--	--

					<p>białoruskie obszary chronione są niezwykle ważne dla ochrony wielu zagrożonych gatunków ptaków: wodniczka, orlik grubodzioby, dubelt, derkacz, rycyk (<i>Limosa limosa</i>).</p> <p>8 strona 131. 5.4.1.1. Wpływ na bioróżnorodność „Główne czynniki mające bezpośredni negatywny wpływ na różnorodność biologiczną to: (1) utrata i fragmentacja siedlisk, (2) nadmierna eksploatacja i niewłaściwe wykorzystanie zasobów naturalnych, (3) zanieczyszczenie, (4) wpływ inwazyjnych gatunków obcych oraz (5) zmiana klimatu”. Tutaj, w akapicie 1., można podkreślić, że najbardziej zagrożone są ekosystemy przywodne i bagienne.</p> <p>9, strona 137. 5.4.1.4. Oddziaływanie na obiekty Natura 2000 „W okresie lęgowym występuje tu co najmniej 1% krajowej populacji następujących gatunków ptaków: bąk, błotniak stawowy, bocian czarny, cietrzew, dzięcioł biało-grzbiety, dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł szarozielony, wąż - orzeł, cietrzew, kania czarna, kania</p>	
--	--	--	--	--	---	--

					<p>ruda, łabędź krzykliwy, orlik krzykliwy, żuraw, orzeł włochaty, puchacz, trzmielojad, w stosunkowo dużym zagęszczeniu występuje orzeł bielik.”</p> <p>Popelniono tutaj szereg błędów: dzięcioł szarozielony - prawdopodobnie chodzi o dwa różne gatunki - dzięcioła szarogłowego i dzięcioła zielonego.</p> <p>Trzmielojad – rosyjska nazwa to „осоед” zamiast „медовый канюк” (*przypis tłumacza: ten komentarz dotyczy rosyjskiej wersji SEA Report); – orzeł włochaty – nie wiadomo, o kim mówimy.</p>	
2	Oleg Lystopad lystopad2007@ukr.net Ukraińskie Towarzystwo Ochrony Ptaków		Str. 30 (terytorium w ramach działania programu) 2.str. 184 (8. Proponowane kryteria środowiskowe ...)	<p>1. Podkreślić trzeba, że znaczna część tego terytorium należy do Polesia. Który jest objęty ochroną (jest „globalną gąbką do przechowywania wilgoci”) dla wszystkich krajów objętych programem. Rolę tę pełni Polesie ze względu na obecność bagien i nienaruszonych rozlewisk rzek, głównie w dorzeczu Prypeci. Polesie słusznie nazywa się „Amazonką</p>	<p>1. Ten element jest przydatny dla zrozumienia, jak ważne jest dla Programu a) zapobieganie jakiegokolwiek ingerencji w naturalne systemy obszarów podmokłych / rzek b) promowanie przywracania już uszkodzonych obszarów podmokłych / rzek</p> <p>2. Teza o możliwości adaptacji do zmian klimatu poprzez budowę tam, zapór, kanałów, zmianę biegu (riecznego), pogłębianie</p>	<p>1. Sugestia podkreślenia roli/wartości regionu Polesia jest istotna. W części „Analiza stanu środowiska na obszarach objętych Programem” zasadne jest dodanie zdania: „Znaczna część obszaru objętego Programem należy do naturalnego regionu Polesia, co jest ważne z punktu widzenia różnorodności biologicznej region ma również znaczenie dla</p>

			<p>Europy”: ma bogatą roślinność i zachowała się tu przyroda, unikatowa kultura, rzemiosło i tradycje. Przetrawanie wielu zagrożonych gatunków na całym świecie zależy od zachowania Polesia, w tym żubrów, wilków, rysi i milionów ptaków wędrownych. W szczególności Polesie jest najważniejszym łęgowskiem zwinnego trzciniaka, najrzadszego ptaka wędrownego w Europie. Ten dziewiczy krajobraz ma nie tylko wielką wartość przyrodniczą, ale także daje niezmiernie korzyści dla społeczności lokalnych i gospodarek krajowych.</p> <p>2. Budowa zapór, zapór, kanałów, zmiany biegu rzek, pogłębianie i inne podobne metody i działania nie mogą być uważane za sposoby przeciwdziałania lub adaptacji do zmian klimatu.</p>	<p>i inne podobne metody i działania jest co najmniej dyskusyjna i „pozytywna” rola klimatyczna takich działań jest przez wielu naukowców odrzucana. Na przykład: https://greenpost.ua/news/budivnytstvo-megakanalu-baltyka-chorne-more-e40-nyshhyt-polissya-i-zagrohuye-dnipruvcheni-i12166</p>	<p>regulowania stosunków wodnych wszystkich trzech krajów uczestniczących w programie, a także gospodarki i kultury społeczności lokalnych</p> <p>2. W tekście nie ma takich zapisów dotyczących adaptacji do zmian klimatu jak środki budowy tam, kanałów itp. Aby zmniejszyć wpływ na klimat i powietrze (na stronie 184, tekst w języku ukraińskim) zaleca się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czyszczenie kół pojazdów przed wyjazdem z placu budowy na drogę w celu zmniejszenia wtórnego zanieczyszczenia powietrza, • stosowanie odpowiednich technik ograniczania emisji do powietrza (stosowanie niskoemisyjnych maszyn, pojazdów i sprzętu), • zagospodarowanie terenów zielonych wzdłuż dróg kołowych, w tym zastosowanie pasów zieleni izolującej o szerokości 10-20 m z wykorzystaniem gatunków zimozielonych, • ochrona zieleni, zwłaszcza zieleni miejskiej,
--	--	--	--	---	---

						<ul style="list-style-type: none"> • preferowanie rozwiązań niskoemisyjnych, m.in. w transporcie, • zastosowanie najlepszych dostępnych technologii (BAT) w realizowanych projektach. <p>„Budowa obiektów małej retencji” jest rekomendowana dla osiągnięcia Celu Szczegółowego 2.2 Promowanie zrównoważonej gospodarki wodnej, co jest uzasadnione.</p>
3	Heorhiy Veremiychyk veremiychyk@gmail.com Narodowe Centrum Ekologii Ukrainy		W zakresie realizacji celów operacyjnych Programu 2.1, 2.2, 2.7.	Biorąc pod uwagę, że autorzy SEA Programu dokonali oceny „obszarów wsparcia proponowanych w ramach Programu”, zgadzamy się z wnioskiem twórców dokumentu: „Bardziej szczegółowa analiza i ocena oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska może być przeprowadzona dopiero po ostatecznym ustaleniu lokalizacji przedsięwzięć, sposobu i technologii ich realizacji na etapie uzyskiwania decyzji o środowiskowych	W opisie Celu operacyjnego Programu 2.1. Promując adaptację do zmian klimatu, zapobieganie zagrożeniom i odporność na klęski żywiołowe, „planowane są działania w obszarach: ochrony, odtwarzania i zrównoważonego użytkowania obszarów cennych przyrodniczo, w tym obszarów Natura 2000; prowadzenie działań reklamowych i edukacyjnych poszerzających wiedzę mieszkańców na temat ochrony przyrody oraz zwiększających świadomość walorów przyrodniczych; ochrona przyrody i bioróżnorodności oraz rozwój zielonej infrastruktury...”	<p>1. Sugestia nr 1 dotycząca roli Polesia jest uzasadniona, podobnie jak w poprzednim komentarzu. Teza ta jest kontynuowana w punktach 2 i 3 komentarzy i powinna być traktowana jako jeden punkt.</p> <p>2. Sugestia nr 4 jest dyskusyjna i nie może być uwzględniona w raporcie. Raport SEA nie może zawierać wezwań do zablokowania realizacji projektów niebędących częścią Programu. Do chwili obecnej nie ma zweryfikowanych naukowo wniosków na temat konsekwencji budowy E40 Gdańsk-Chersoń.</p>

			<p>uwarunkowaniach i pozwoleń na to. projekt." Jednocześnie chcielibyśmy zasugerować pewne zmiany w akcentowaniu w ewaluacji Programu.</p> <p>1. Podkreślić, że aby pomyślnie osiągnąć cele programu 2.1, 2.2, 2.7 (w zakresie zwiększania bioróżnorodności) (1), wszystkie strony programu powinny działać na rzecz zachowania Polesia jako integralnego międzynarodowego chronionego kompleksu przyrodniczego, a nie poszczególne fragmenty.</p> <p>2. Wziąć pod uwagę, że Polesie jest niezwykle ważne w kontekście globalnych zmian klimatycznych nie tylko jako naturalny zbiornik wody pitnej i regulator rocznego przepływu rzeki Prypeć, która jest bardzo ważnym dopływem Dniepru. Polesie to obszar, który stwarza warunki do życia dla wielu zwierząt i roślin z Czerwonej Księgi.</p>	<p>i że działania te przyczynią się do adaptacji do zmian klimatu. Chociaż działania te są potrzebne, świadomość społeczna dotycząca zmian klimatycznych nie jest gwarancją skutecznej rządowej polityki środowiskowej i wsparcia dla lokalnych, perspektywicznych inicjatyw. Niestety Ukraina nie zapewnia odpowiedniego nadzoru nad przestrzeganiem przepisów ochrony środowiska. Na przykład w 2020 roku Administracja Portów Morskich Ukrainy pogłębiła rzekę Prypeć od granicy ukraińsko-białoruskiej do ujścia rzeki bez przeprowadzenia wymaganej prawem procedury oceny oddziaływania na środowisko. Jednocześnie Rząd wpisał ten odcinek Prypeci na ukraiński wykaz międzynarodowych dróg wodnych i obniżył status chroniony tego odcinka Czarnobylskiego Rezerwatu Biosfery Radiacyjnej i Ekologicznej bez dyskusji z opinią publiczną. W związku z tym należy podkreślić konieczność wykorzystania mechanizmów kontroli publicznej nad realizacją projektów w ramach Programu, a także zapewnić procedury</p>	<p>3. Sugestia nr 5 wyraża poparcie dla wniosków zawartych w raporcie SEA oraz odpowiednią krytykę systemu monitoringu środowiska na Ukrainie, co należy wziąć pod uwagę w przyszłości.</p> <p>4. W punkcie 6 są uwagi o potrzebie kontroli publicznej (propozycja - dodać do raportu SEA). Nie ma potrzeby dołączania sugestii. Powszechnie wiadomo, że Ukraina ratyfikowała Konwencję z Aarhus i nie ma formalnych barier w publicznym dostępie do informacji o środowisku. Rozwiązywanie problemów w zakresie zgodności z prawodawstwem środowiskowym na Ukrainie nie jest objęte zakresem zadań raportu SEA konkretnego Programu. Jednocześnie pośrednio przyczynią się do tego działania sugerowane przez autorów raportu SEA w zakresie świadomości społecznej.</p>
--	--	--	---	--	---

			<p>3. Zachowanie Polesia w stanie naturalnym będzie nieocenionym darem dla przyszłych pokoleń, źródłem zdrowia psychicznego dla wielu, wielu ludzi.</p> <p>4. Niezbędne jest uwzględnienie okoliczności, w których Program będzie realizowany. Strony Programu powinny blokować realizację nieuzasadnionych projektów infrastrukturalnych, takich jak międzynarodowy szlak rzeczny E40 Gdańsk-Chersoń.</p> <p>Realizacja tego projektu całkowicie przekreśli możliwości osiągnięcia celów Programu 2.1, 2.2, 2.7 i doprowadzi do degradacji ekosystemu Polesia.</p> <p>5. Na str.. 21 SEA stwierdza, że „Aby zapewnić jak najszybszą reakcję, przedstawiono metody oceny wpływu realizacji Programu (Rozdział 8). Punktem wyjścia do tego był istniejący system monitoringu środowiska na poziomie krajowym i regionalnym.” W tym</p>	<p>publicznego zaangażowania Rządów Stron Programu w realizację projektów Programu .</p> <p>We wnioskach SEA, Strony Programu powinny być zachęcane do realizacji Programu zgodnie z dokumentem Komisji Europejskiej „Obwieszczenie Komisji Techniczne wytyczne dotyczące stosowania „braku znaczącej szkody” w ramach Instrumentu Odbudowy i Uodporniania Rozporządzenie” (Bruksela, 12.2.2021 C (2021) 1054 wersja ostateczna) 3) ***** *****</p> <p>(1) Cele operacyjne Programu: 2.1 Promowanie adaptacji do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe 2.2 Promowanie zrównoważonej gospodarki wodnej 2.7 Zwiększenie bioróżnorodności, zielona infrastruktura w środowisku miejskim i zmniejszenie zanieczyszczenia</p> <p>(2) Krajowy raport o stanie środowiska na Ukrainie w 2017 roku https://mepr.gov.ua/%BE%D1%86%D1%96.pdf</p>	
--	--	--	---	---	--

				<p>względnie należy zauważyć, że na Ukrainie dostępne informacje o stanie środowiska nie dają pełnego obrazu stanu środowiska. Według „Krajowego raportu o stanie środowiska na Ukrainie w 2017 roku” trwa budowa systemu państwowego monitoringu środowiska na Ukrainie. (2) Bardzo ważna jest tutaj konkluzja autorów SEA: „Należy jednak zauważyć, że nie wszystkie projekty, które będą wspierane w ramach Programu, zostały szczegółowo określone. Dlatego też nie można wykluczyć istotnego negatywnego wpływu na Naturę 2000 i Sieć Szmaragdową w przypadku pojedynczych inwestycji, które można ocenić dopiero na etapie projektowania.”</p>	<p>§ 15.5, art. 374,</p> <p>(3) https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/c2021_1054_en.pdf</p>	
--	--	--	--	--	--	--